

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelma

TAMMELA

Sisällysluettelo

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelma – johdanto	2
Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelman tavoitteet	2
Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelman rakentaminen	2
Tulevaisuuden suunnitelmia	3
Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelma vuosiluokittain ja ajankohdittain	4
Alakoulu	4
Yläkoulu	6
Käytännön toteutus	6
Viestintä	7
Allekirjoitukset	8

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelma – johdanto

Tämä suunnitelma on laadittu yhteistyössä Tammelan koulujen ja kirjaston kesken. Suunnitelman laatiminen on Tammelan kirjaston osalta sen toiminnallinen tavoite kunnan talousarvioon. Kirjaston ja koulun yhteistyösuunnitelma voidaan myös ymmärtää Kansallisen lukutaitostrategian¹ näkökulmasta pyrkimyksenä edistää ja tukea lasten ja nuorten lukutaitoa sekä lujittaa kunnan eri toimijoiden välistä yhteistyötä lukutaitostrategian tavoitteiden mukaisesti.

Kirjastolla ja koululla on yhteneväiset kohderyhmät ja tavoitteet; edistää lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tältä pohjalta voidaan nähdä, että tämä yhteistyösopimus on linjassa, ilmentää ja toteuttaa kirjastolakia (1492/2016) ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (POPS2014 siihen tehtyine muutoksineen). Kirjaston ja koulun yhteistyösuunnitelmalla pyritään edistämään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia kirjaston käytössä ja edistämään tasa-arvon toteutumista Tammelan kunnassa. Kirjasto toteuttaa sille laissa määrättyä tehtävää ja koulu saa tukea opetustyössään.

Käsillä oleva Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelma kattaa perusopetuksen vuosiluokat (1-9).

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelman tavoitteet

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelman pyrkimyksenä saada kirjaston resurssit ja koulun pedagogiset tavoitteet kohtaamaan mahdollisimman hyvin. Tässä suunnitelmassa esitetään ne kirjaston tarjoamat aktiviteetit kullekin vuosiluokalle, jotka se minimissään vuosittain tulee tarjoamaan. Parhaimmillaan käsillä oleva suunnitelma luo moneksi vuodeksi puitteet koulun ja kirjaston yhteistyölle siten, että kirjasto kykenee järjestämään henkilöresurssinsa niin, että luvattu ohjelma saadaan järjestettyä ja koulu pystyy rakentamaan opetustaan tietäen koska ja mitä kirjastolla on tarjottavana opetuksen tueksi. Koulu voi näin ollen kirjata suunnitelmassa esitetyt toiminnallisuudet lukuvuosisuunnitelmiinsa.

Sovittujen aktiviteettien lisäksi voivat koulut, koululuokat tai opetusryhmät erikseen sovitusti ja resurssit huomioiden pyytää kirjastoa järjestämään heille kulloiseenkin tilanteeseen sopivaa toimintaa. Lisäksi kirjastotyöntekijöitä voi pyytää esimerkiksi vanhempainiltoihin esittelemään kirjaston palveluita ja kertomaan lukemisen merkityksestä. Kirjasto on avoin kaikille, joten kirjasto kannustaa kouluja ja opetusryhmiä myös itsenäisiin kirjastovierailuihin.

Suunnitelman pohjana on käytetty ennestään käytössä olleita epävirallisia kirjallisia ja ei-kirjallisia suunnitelmia. Monet toimintamallit ovat kirjaston ja koulun yhteistyössä vuosien varrella vakiintuneet käytännöiksi Tammelassa. Tavoitteena nyt käsillä olevan suunnitelman laadinnassa oli saada nämä käytännöt käytyä läpi ja sovellettua niitä vuotuisesti toistuvaan suunnitelmaan.

Toisaalta tavoitteena oli saada opettajien ammattitaito opetussuunnitelmien ja kouluarjen parhaina asiantuntijoina ja kirjastomaaailman ulkopuolista näkökulmaa tuovina kasvatustalouden ammattilaisina mukaan kehitystyöhön. Suunnitelman laadintaan on käytetty apuna soveltuvien osien myös kirjastot.fi-palvelussa tällaisten suunnitelmien luomiseen kehitettyä mallipohjaa².

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelman rakentaminen

Suunnitelmatyö alkoi tammikuussa 2024 opettajien kutsumisella yhteisiin suunnittelukokouksiin, joissa ja joiden pohjalta laadittiin luonnos kirjaston ja koulun yhteistyösuunnitelmasta.

¹ <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>

² https://www.kirjastot.fi/lanu/kirjasto-ja-perusopetus?language_content_entity=fi

Yhteistyön suunnitteluprosessin aikana nousi esiin tarve kehittää viestintää koulun ja kirjaston välillä; kirjastolla ei ole käytössä tunnuksia Wilma-järjestelmään, joka on keskeinen tiedonvälityskanava koulun puolella. Opettajilla on käytössään useita työhön liittyviä sähköpostiosoitteita. Eri henkilöt käyttävät eri osoitteita ensisijaisina työsähköpostiosoitteinaan. Tästä seuraa, että joidenkin viestien havaitsemiseen menee kauan. Tämä hankaloittaa ja hidastaa esimerkiksi aikatauluista sopimista. Viestintätapojen selkiyttäminen nähtiin sekä koulussa että kirjastossa tarpeelliseksi.

Tulevaisuuden suunnitelmia

Tätä suunnitelmaa työstettäessä nousi esiin monenlaisia ideoita, miten kirjasto ja koulu voisivat yhteistyötä toteuttaa näiden vuosittain tarjottavien aktiviteettien lisäksi. Esiin nousi mm. lukudiplomin kehittäminen, tehtäväpatteristojen tekeminen erilaisiin kirjoihin, yö kirjastossa ja muiden tapahtumien järjestäminen, Lukulumo-lisenssit, kirjasarjojen hankintapolitiikka, kirjailijavieraat...

Keskusteluissa kävi niin ikään ilmi jaettu huoli oppilaiden enenevästä lukuinnon ja lukutaidon hiipumisesta, vaikeuksista keskittyä pidempiin teksteihin. Tilanteen korjaamisen tueksi ja edellä mainittujen erityistapahtumien ja muun koulun ja kirjastoyhteistyön lujittamiseksi ehdotettiin lukutaitoryhmän perustamista Tammelan kuntaan. Näitä teemoja ei käsillä olevan suunnitelman puitteissa käsitellä, mutta niistä olisi hyvä keskustella ja mahdollisuuksien mukaan pyrkiä toteuttamaan.

Kirjaston ja koulun yhteistyön suunnitelma vuosiluokittain ja ajankohdittain

Taulukossa kirjaston tarjoama toiminta vuosiluokittain.

Vuosiluokka	Tapahtuma	Ajankohta
1	Kirjaston kirjalahja ja kurkistus kirjastoon*	kevät (tammikuu)
2	Kirjavinkkaus ja kirjasto tutuksi**	syksy (syyskuu)
3	Kirjavinkkaus**/*	syksy (elo-syyskuu)
4	Luotettava tieto, mitä se on?*/*	kevät (maaliskuu)
5	Kirjastosuunnistus, löydätkö lempikirjasi?*** tai kirjamainoksen teko*	syksy (syyskuu)
6	Kirjavinkkaus**/*	kevät (helmikuu)
1-6	Kirjailijavierailu	syksy
7	Tiedonhaun ja kirjastonkäytön opastus	syksy (lokakuu)
8	Genrekirjavinkkaus	talvi (marraskuu)
7-9	Kirjailijavierailu	kevät (toukokuu)

Tammikuu

- Kirjavinkkaus ja kirjasto tutuksi

Helmikuu

- 6.lk kirjavinkkaus

Maaliskuu

- 4.lk Luotettava tieto, mitä se on

Toukokuu

- 9.lk Kirjailijavierailu

Elokuu

- 3.lk Kirjavinkkaus

Syyskuu

- 1.lk Kirjaston kirjalahja ja kirjasto tutuksi
- 5. lk Kirjastosuunnistus, löydätkö lempikirjasi? tai kirjamainoksen teko

Lokakuu

- 7.lk Tiedonhaun ja kirjastonkäytön opastus

Marraskuu

- 8.lk Genrekirjavinkkaus

Alakoulu

Tammelassa on viisi alakoulua, joista useassa on yhdysluokkia. Tämä haastaa kirjaston ja koulun yhteistyötä, kun yhdysluokat tulevat koko ryhmänä mukaan aktiviteettiin, eikä kirjastolla välttämättä ole resursseja järjestää samanaikaisesti aktiviteettia ryhmän molemmille vuosiluokille. Yhdysluokkien kohdalla tulee todennäköisesti käymään niin, että molemmat ryhmän vuosiluokat käyvät toistensa aktiviteeteissa lukuvuoden aikana. Toisaalta myöskään samaa aktiviteettipakettia ei voida järjestää täsmälleen samanlaisena peräkkäisinä vuosina – muuten yhdysluokkien oppilaat ovat mukana kahdesti samansisältöisessä toiminnassa, mikä ei tuo heille uutta eikä toimi parhaalla mahdollisella tavalla lukuhallun lisääjänä.

Monien koulujen ensisijainen kirjastopalvelu on kirjastoauto, joten näiden koulujen osalta yhteisaktiviteetteja pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään autossa tai siten, että auto on käytettävissä koulun pihalla. Esimerkiksi tiedonhaun harjoittelu voidaan toteuttaa siten, että ensin opiskellaan asia kirjastotyöntekijän johdolla luokassa ja sitten siirrytään autoon käytännön harjoituksiin.

Järjestämispaikka ensisijaisesti:

* tarkoittaa että tapahtuma järjestetään ensisijaisesti kirjastoautossa tai koululla (Koulukeskuksen osalta kirjastolla)

**aktiviteetti järjestetään ensisijaisesti Tammelan pääkirjastolla

1. ja 2. vuosiluokka

Kirjaston kirjalahja ja kurkistus kirjastoon

Kirjaston työntekijä tulee tervehtimään uusia ekaluokkalaisia heidän kotiluokkiinsa ja tuo kirjalahjan. Koulukeskuksen ykkösluokkalaiset pääsevät vierailemaan kirjastoon, muissa kouluissa käydään kirjastoautossa. Mistä kirjastosta löytyy sopivaa lainattavaa ensimmäisiin lukuharjoituksiin? Miten lainataan ja palautetaan aineistoa kirjastossa ja kirjastoautossa?

Kirjavinkkaus ja kirjasto tutuksi

Helppolukuisen ja helpon peruskirjallisuuden vinkkaus. Käydään läpi kirjastonkäytön yleisiä sääntöjä. Mitä kirjastossa saa tehdä ja mitä ei. Miksi lukutaito on tärkeää? Mitä teen, jos lukeminen on hankalaa.

3. ja 4. vuosiluokka

Kirjavinkkaus

Kurkistetaan erilaisiin kirjallisuuden lajeihin; sarjis, kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus...

Luotettava tieto, mitä se on?

Mistä löydän luotettavaa tietoa, kuinka tunnistan luotettavat tiedon? Pohditaan yhdessä, mitä on luotettava tieto ja miten sen tunnistaa. Kurkataan tietokirjahyllyyn, miten arvioin sen tarjontaa?

5. ja 6. vuosiluokka

Kirjastosuunnistus

Leikkimielinen tiedonhaun ja kirjojen metsästämissen täyteinen tuokio kirjastolla. Tavoitteena löytää ainakin yksi hyvä kirja jokaiselle. Jos käytettävissä on kaksoistunti, niin kirjasta voidaan lisäksi tehdä mainos; miten saisit muutkin lukemaan tämän? Toisaalta jos toiminta halutaan pitää koululla, oppilaat varaavat tuntia varten kirjan ja tunnilla tehdään niistä mainokset, jotta muutkin oppilaat lukisivat toistensa kirjat.

1-6

Kirjailijavierailu

Kirjaston kustantama kirjailijavierailu alakouluille. Oppilasmäärien ja koulutilojen vuoksi toteutetaan niin, että Portaan ja Teuron koulun oppilaat siirtyvät tilaisuuksiin Riihivalkamaan tai Harmoniaan. Koulut vastaavat itse siirtymäkustannuksista.

Kirjavinkkaus

Monipuolisesti ikäluokan mukaisia kirjoja. Pohditaan samalla miksi lukeminen on niin tärkeää, että siihen on haluttu panostaa niin paljon, että meillä on maksuton kirjasto.

Yläkoulu

Tammelan yläkoulu sijaitsee kivenheiton päässä kirjastosta, joten on luontevaa, että ryhmät vierailevat itsenäisesti kirjastolla useita kertoja lukuvuoden aikana. Kirjaston puolesta toivotamme kaikki ryhmät tervetulleiksi omatoimiselle vierailulle kirjastoon. Koulun ja kirjaston yhteistyön sopimuksessa esitetyt aktiviteetit on esitelty lähemmin alla.

7. luokka

Tiedonhaun ja kirjastonkäytön opastus kirjastossa

Tähän aktiviteettiin varataan kaksi oppituntia, jotta oppimisen kannalta tärkeitä käytännön harjoituksia ehditään tehdä. Sovittaessa aktiviteetti voidaan toteuttaa myös niin, että teoriaosio pidetään koululla yhtenä tuntina ja ryhmä tulee muuna ajankohtana kirjastolle harjoittelemaan. Lisäksi toivotaan, että osallistujilla olisi omat kirjastokortit ja pin-koodi mukana. Mahdollisuus käyttää laitetta jolla pääsee verkkoon tehostaa oppimista ja tekee kirjastonkäytöstä ja tiedonhausta konkreettisempaa sekä parantaa oppimistuloksia. Näistä asioista sovitaan aikaa varattaessa.

8.luokka

Genrekirjavinkkaus

Kahdeksannella luokalla käsitellään eri kirjallisuuden genrejä. Kirjasto haluaa olla tässä tukena vinkkaamalla genrekirjallisuutta. Resurssien puitteissa on mahdollista järjestää yksi vinkkauskerta, jossa käsitellään useamman eri genren kirjoja. Tämä kestää minimissään oppitunnin (45min), mutta olisi toivottavaa, että tähän varattaisiin toinenkin oppitunti. Näin jäisi paremmin aikaa myös kirjastossa aineiston etsintään ja lainaamiseen, eikä vinkkausta tarvitse pitää niin kiireellä – mahdollisuus useampaan kirjaan genreä kohti. Vinkkauksen tukena olevista ja tilaisuuden jälkeen opettajalle jaettavasta PowerPoint-esityksestä on hyötyä palattaessa genreihin myöhemmin lukuvuoden aikana.

7.-9. luokka

Kirjailijavierailu

Huhti-toukokuussa kirjailijavierailu koko yläkoululle. Koulu ja kirjasto jakavat vierailun kustannukset puoliksi.

Käytännön toteutus

Suunnitelmassa mainitut ajankohdat ovat toivottavia aktiviteeteista sopimisen ajankohtia. Tässä sopimisessa täytyy ottaa huomioon koulun opetussuunnitelman aikataulu – koska olisi sen kannalta luontevinta käydä kirjastossa, mutta myös eritoten vinkkausten yhteydessä se, että muut Louna-kirjastot eivät vinkkaa samaan aikaan samoja kirjoja. Käytännössä on siis tavoite pyrkiä varmistamaan mahdollisimman hyvin, että vinkattavia kirjoja riittäisi mahdollisimman monelle lukijalle.

Tätä suunnitelmaa työstettäessä on noussut esiin toive, että aktiviteetit sijoittuisivat lukukausien alkuun. Tästä on hyvä resurssit huomioiden pyrkiä pitämään kiinni. Kirjasto ottaa yhteyttä kouluun (kyseisen vuosiluokan opettajiin, kirjastoyhteistyövastaaviin ja koulun johtajaan)

tammela.fi-sähköpostilla ja esittää kahden viikon ajanjaksoa, jonka sisällä kyseistä aktiviteettia järjestetään. Erikseen sovittaessa voidaan aktiviteetin aika sopia myös muuhun hetkeen. Koulujen opettajille jaetaan vuosittain suunnitelman pohjalta tehtävä ”käsiohjelma”, josta ilmenee mitä millekin vuosiluokalle järjestetään ja koska kyseisen aktiviteetin aika on.

Viestintä

Viestintä koulun ja kirjaston välillä tapahtuu ensisijaisesti sähköpostitse tammela.fi-sähköpostin kautta.

Koulujen kirjastoyhteistyöhenkilöt ovat ensisijainen linkki koulun ja kirjaston välillä, mutta esimerkiksi luokille suunnattujen tässä suunnitelmassa esitettyjen aktiviteettien toteutusajankohdista kirjasto viestii kyseisen vuosiluokan opettajille, kirjastoyhteistyövastaaville ja koulunjohtajille.

Jos koulu tai opetusryhmä/luokka toivoo kirjastolta tässä sopimuksessa mainittujen aktiviteettien ohella lisäohjelmaa, materiaaleja tms. (esim. kirjakassia, lisää kirjastonkäytön opetusta tai kirjavinkkauksia, opastettua kirjastoon tutustumista) ensisijainen yhteydenotto tapahtuu sähköpostitse osoitteeseen tammelan.kirjasto@tammela.fi tai lasten- ja nuorten kirjastotyöntekijöille.

Arviointi

Yksittäisen aktiviteetin palautteen antaminen voidaan toteuttaa tilanteen mukaan hyväksi katsotulla tavalla. Aina on myöskin mahdollista antaa palautetta sähköpostitse. Palautteen tarkoituksena on kehittää toimintamuotoa oppimista ja lukemaan innostamista paremmin palvelevaksi.

Koko suunnitelman toteutusta arvioidaan tarpeen mukaan lukuvuosittain, jolloin siihen on mahdollista tehdä korjauksia. Ensimmäisen suunnitelman mukaan toteutetun lukuvuoden jälkeen (keväällä 2025) pyritään järjestämään kirjaston ja koulujen kesken palaveri, jossa tarkastellaan suunnitelman toteutuksen onnistumista. Kirjasto ja koulu kehittävät suunnitelmaa yhdessä saadun palautteen pohjalta.

Lukuvuoden 2025-2026 suunnitelmaan tehtiin muutoksia saadun palautteen pohjalta seuraavasti:

- 9. luokan kirjailijavierailu ulotettiin koskemaan koko yläkoulua ja samalla kustannukset jaetaan tasan koulun ja kirjaston kesken.
- Alakoululle järjestetään jatkossa kirjailijavierailu. Vierailua varten Teuron ja Portaan koulujen oppilaat siirtyvät seuraamaan tilaisuutta toisiin kouluihin. Kirjasto maksaa vierailun, koulut oppilaiden kuljetukset.
- Ensimmäisen vuosiluokan kirjalahja siirrettiin jo vakiintuneen käytännön mukaisesti syksyltä kevääseen ja toisen vuosiluokan kirjastoaktiviteetti keväältä syksyyn.

Allekirjoitukset

Kirjaston ja koulun intressit ovat yhteneväiset pyrkimyksissä edistää lasten ja nuorten lukutaitoa, kirjallisuuden ja kirjallisen kulttuurin tuntemusta sekä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Kirjastona ja kouluna pyrimme näihin päämääriin muun toimintamme lisäksi toteuttamalla tätä suunnitelmaa; tarjoamalla (kirjasto) ja osallistumalla (koulu) tässä suunnitelmassa esitettyihin vuotuisiin aktiviteetteihin yhdessä sovittuina aikoina sekä kehittämään koulun ja kirjaston yhteistyötä näiden tavoitteiden toteutumiseksi.

Tammelassa ____ / ____ 2026

Harmonian edustaja

Kirjaston edustaja

Teuron koulun edustaja

Portaan koulun edustaja

Riihivalkaman koulun edustaja
